

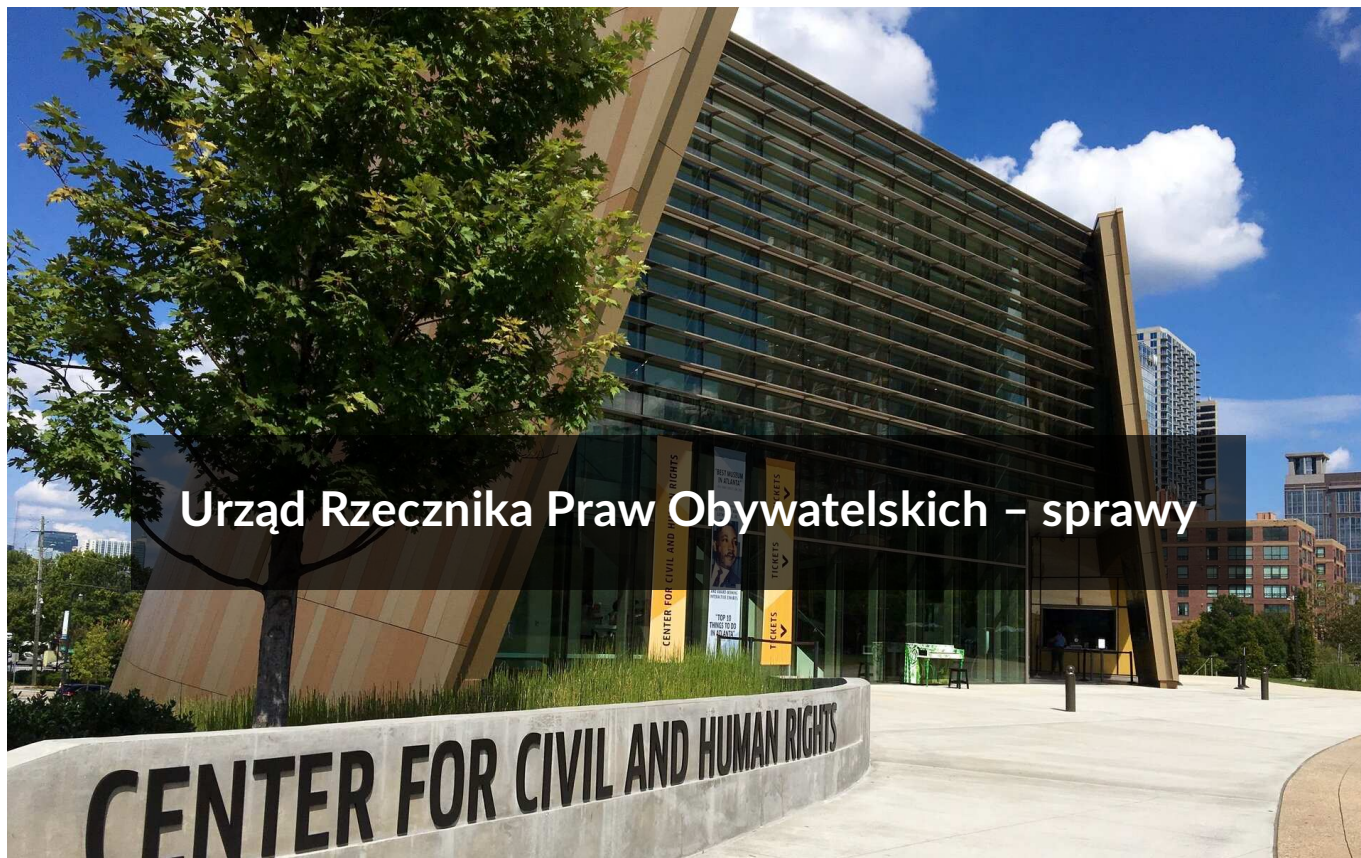

Urząd Rzecznika Praw Obywatelskich – sprawy

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film 1](#)
- [Film 2](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Ustawa z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. 1987 Nr 21 poz. 123)*, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl [dostęp 30.03.2021 r.].
- Źródło: *Wystąpienie RPO Andrzeja Zolla 27.07.2005 – Informacja za rok 2004*, dostępny w internecie: rpo.gov.pl [dostęp 30.03.2021 r.].

Urząd Rzecznika Praw Obywatelskich – sprawy

Budynek Narodowego Centrum Praw Obywatelskich i Praw Człowieka – muzeum ruchu na rzecz praw człowieka, Atlanta

Źródło: domena publiczna.

Pierwszym państwem, które wprowadziło urząd ombudsmiana, jak czasem określa się Rzecznika Praw Obywatelskich, była Szwecja. Musiało jednak minąć około 300 lat, aby instytucja ta upowszechniła się w innych krajach. Na naszym kontynencie nastąpiło to masowo po drugiej wojnie światowej, która uświadomiła społeczeństwom europejskim konieczność wprowadzenia silniejszych mechanizmów kontrolnych do ustrojów demokratycznych. Obecnie wśród państw europejskich jedynie na Białorusi nie funkcjonuje urząd o takim charakterze. Dodatkowo w ramach Unii Europejskiej działa Rzecznik Praw Obywatelskich Unii Europejskiej. Na świecie urząd analogiczny do polskiego Rzecznika Praw Obywatelskich znajdziemy w ponad połowie państw.

Czy wiesz, jak działa Rzecznik Praw Obywatelskich w Polsce? Czy rozumiesz, jakie znaczenie dla ustroju demokratycznego ma ta instytucja?

Twoje cele

- Scharakteryzujesz sposób działania Rzecznika Praw Obywatelskich.
- Przeanalizujesz jego pozycję ustrojową oraz kompetencje.
- Napiszesz wniosek (skargę) do Rzecznika Praw Obywatelskich.

Przeczytaj

Rzecznik Praw Obywatelskich jest jednym z konstytucyjnych organów kontroli państwowej i ochrony prawa. Szczegółowy zakres i sposób działania tej instytucji określono w ustawie z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. 1987 nr 21 poz. 123 z późniejszymi zmianami). Najważniejszym zadaniem Rzecznika Praw Obywatelskich jest stanie na straży **wolności i praw człowieka i obywatela** określonych w konstytucji oraz w innych **aktach normatywnych**. Swoje zadanie realizuje poprzez badanie, czy wskutek działania lub zaniechania organów, organizacji i instytucji, obowiązanych do przestrzegania i realizacji wolności i praw człowieka i obywatela, nie nastąpiło naruszenie prawa ani zasad współżycia i sprawiedliwości społecznej.

Źródło: Adrian Grycuk, licencja: CC BY-SA 3.0.

Pozycja ustrojowa

Rzecznika Praw Obywatelskich powołuje sejm za zgodą senatu na pięcioletnią kadencję z możliwością jednokrotnej **reelekcji**. Rzecznikiem może być obywatel polski wyróżniający się wiedzą prawniczą, doświadczeniem zawodowym oraz wysokim autorytetem ze względu na swe walory moralne i wrażliwość społeczną. Kandydaturę na stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich wysunąć może marszałek sejmu lub grupa 35 posłów. Odwołanie Rzecznika przed upływem kadencji jest możliwe, ale bardzo trudne.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D2jQ7y724>

Kadencja Rzecznika Praw Obywatelskich rozpoczyna się w dniu złożenia ślubowania. Dr hab. Marcin Wiącek, Rzecznik VIII kadencji, złożył je 23 lipca 2021 r.

Źródło nagrania: Sejm RP, sejm.gov.pl.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film nawiązujący do treści materiału pod tytułem Ślubowanie RPO.

W swojej działalności Rzecznik Praw Obywatelskich jest **niezawisły i niezależny** od innych organów państwowych. Odpowiedzialny jest jedynie przed sejmem i tylko na zasadach ściśle określonych w ustawie. Rzecznik korzysta również z **immunitetu**, co oznacza, że bez uprzedniej zgody sejm wyrażonej w uchwale podjętej bezwzględną większością głosów nie można go pociągnąć do odpowiedzialności karnej, pozbawić wolności, zatrzymać lub aresztować, z wyjątkiem ujęcia go na gorącym uczynku i jeśli jego zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. O ewentualnym aresztowaniu Rzecznika niezwłocznie powiadamia się marszałka sejm, który może nakazać jego natychmiastowe zwolnienie.

Ważną zasadą dotyczącą osoby Rzecznika Praw Obywatelskich jest jego **apolityczność** – Rzecznik nie może być członkiem partii politycznej, związku zawodowego ani prowadzić żadnej innej działalności publicznej, której nie daje się pogodzić z godnością jego urzędu. Obowiązuje go również **zasada niepołączalności (*incompatibilitas*)**, zgodnie z którą nie wolno mu zajmować jednocześnie innego stanowiska z wyjątkiem stanowiska profesora szkoły wyższej, ani wykonywać innych zajęć zawodowych.

Kompetencje

Rzecznik może podjąć przewidziane w ustawie działanie, jeśli dowie się o potencjalnym naruszeniu wolności i praw człowieka i obywatela wskutek wniosku obywatela lub organizacji pozarządowej, organów samorządowych, Rzecznika Praw Dziecka, Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców, a także z własnej inicjatywy.

Wniosek skierowany do Rzecznika jest wolny od opłat i nie wymaga zachowania szczególnej formy, musi jednak zawierać oznaczenie wnioskodawcy oraz osoby, której wolności i praw sprawa dotyczy, a także określać przedmiot sprawy. Po zapoznaniu się z wnioskiem Rzecznik może podjąć sprawę, przekazać ją właściwym organom lub wskazać wnioskodawcy przysługujące mu środki działania, w każdym przypadku zawiadamiając o tym wnioskodawcę. Rzecznik może także zdecydować o niepodjęciu sprawy.

Podjęcie sprawy przez Rzecznika oznacza, że samodzielnie przeprowadzi on postępowanie wyjaśniające, zwróci się o zbadanie sprawy lub jej części do właściwych organów, w szczególności organów nadzoru, prokuratury, kontroli państwowej, zawodowej lub społecznej albo do sejm o zlecenie Najwyższej Izbie Kontroli przeprowadzenia kontroli dla

zbadania określonej sprawy lub jej części. Samodzielnie prowadząc postępowanie, Rzecznik ma prawo:

- **zbadać**, nawet bez uprzedzenia, każdą sprawę na miejscu;
- **żądać złożenia wyjaśnień**, przedstawienia akt każdej sprawy prowadzonej przez naczelne i centralne organy administracji państwowej, organy administracji rządowej, organy organizacji spółdzielczych, społecznych, zawodowych i społeczno-zawodowych oraz organy jednostek organizacyjnych posiadających osobowość prawną, a także organy jednostek samorządu terytorialnego i samorządowych jednostek organizacyjnych;
- **żądać przedłożenia informacji** o stanie sprawy prowadzonej przez sądy, a także prokuraturę i inne organy ścigania oraz żądać do wglądu w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich akt sądowych i prokuratorskich oraz akt innych organów ścigania po zakończeniu postępowania i zapadnięciu rozstrzygnięcia;
- **zlecać** sporządzanie ekspertyz i opinii.

Jeżeli uzna to za niezbędne dla ochrony wolności, praw i interesów jednostki, Rzecznik może odmówić ujawnienia nazwiska i innych danych osobowych skarżącego, również wobec organów władzy publicznej.

W efekcie przeprowadzonego postępowania Rzecznik może:

- **wyjaśnić wnioskodawcy**, że nie stwierdził naruszenia wolności i praw człowieka i obywatela;
- **skierować wystąpienie** do organu, organizacji lub instytucji, w których działalności stwierdził naruszenie wolności i praw człowieka i obywatela z opiniami i wnioskami co do sposobu załatwiania sprawy lub żądaniem wszczęcia postępowania dyscyplinarnego lub zastosowania sankcji służbowych albo zwrócić się do organu nadrzędnego nad tą jednostką z wnioskiem o zastosowanie środków przewidzianych w przepisach prawa;
- **żądać wszczęcia postępowania** w sprawach cywilnych, jak również wziąć udział w każdym toczącym się już postępowaniu – na prawach przysługujących prokuratorowi;
- **żądać** wszczęcia przez uprawnionego oskarżyciela postępowania przygotowawczego w sprawach o przestępstwa ścigane z urzędu;
- **zwrócić się o wszczęcie postępowania administracyjnego**, wnosić skargi do sądu administracyjnego, a także uczestniczyć w tych postępowaniach – na prawach przysługujących prokuratorowi;
- **wystąpić z wnioskiem** o ukaranie, a także o uchylenie prawomocnego rozstrzygnięcia w postępowaniu w sprawach o wykroczenia;
- **wnieść kasację** (art. 521 k.p.k.) lub **skargę nadzwyczajną** (art. 89 § 2 s.n.) do Sądu Najwyższego od każdego prawomocnego orzeczenia sądu kończącego postępowanie.

Jak widać działanie Rzecznika nie zastępuje sądów ani innych instytucji w ich zadaniach, nie jest on też instancją odwoławczą.

Do pozostałych uprawnień Rzecznika Praw Obywatelskich należy:

przedstawianie właściwym organom, organizacjom i instytucjom oceny i wniosków zmierzających do zapewnienia skutecznej ochrony wolności i praw człowieka i obywatela i usprawnienia trybu załatwiania tych spraw;

1

2

występowanie do właściwych organów z wnioskami o podjęcie inicjatywy ustawodawczej bądź o wydanie lub zmianę innych aktów prawnych w sprawach dotyczących wolności i praw człowieka i obywatela;

3

występowanie do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskami w sprawach, w których zgodnie z Konstytucją orzeka Trybunał;

4

zgłaszanie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym i branie udziału w tym postępowaniu;

5

występowanie z wnioskami do Sądu Najwyższego o podjęcie uchwały mającej na celu wyjaśnienie przepisów prawnych budzących wątpliwości w praktyce, lub których stosowanie wywołało rozbieżności w orzecznictwie.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Organ, organizacja lub instytucja, do których zwrócił się Rzecznik, zobowiązane są do współdziałania i udzielania mu pomocy, polegającej m.in. na zapewnieniu dostępu do akt i dokumentów, udzielaniu żądanych informacji i wyjaśnień, zwłaszcza dotyczących prawnej i faktycznej podstawy podjętych rozstrzygnięć, ustosunkowywaniu się do ogólnych ocen, uwagi i opinii Rzecznika.

Obowiązkiem Rzecznika Praw Obywatelskich jest coroczne informowanie sejmu i senatu o swojej działalności i stanie na straży przestrzegania wolności i praw człowieka i obywatela w państwie. Informacja Rzecznika podawana jest do wiadomości publicznej, by nie tylko parlamentarzyści, ale i wszyscy obywatele mogli dowiedzieć się, jaki jest stan przestrzegania praw i wolności człowieka i obywatela w państwie.

Swoje zadania Rzecznik Praw Obywatelskich wykonuje przy pomocy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, może też powoływać swoich zastępców i przydzielać im określone zadania, a za zgodą sejmu ustanowić także swoich pełnomocników terenowych (obecnie działa trzech takich pełnomocników – we Wrocławiu, Gdańsku i Katowicach).

Słownik

akt normatywny

akt prawotwórczy nadający moc obowiązującą normom prawnym najczęściej o charakterze generalnym i abstrakcyjnym

immunitet

instytucja prawna, mocą której osoba z niej korzystająca nie podlega określonym przepisom, do przestrzegania których inne osoby są zobowiązane

organy kontroli państwowej i ochrony prawa

organy, którym konstytucja w odrębnym rozdziale powierzyła stan na straży określonych wartości oraz kontrolowanie innych organów władzy w tym zakresie, do

których zaliczamy Rzecznika Praw Obywatelskich, Najwyższą Izbę Kontroli oraz Krajową Radę Radiofonii i Telewizji

reelekcja

możliwość powtórnego wyboru tej samej osoby na to samo stanowisko

wolności i prawa człowieka i obywatela

uprawnienia jednostki w jej relacjach z państwem zagwarantowane w rozdziale II Konstytucji RP

zasada niepołączalności (*incompatibilitas*)

zasada niełączenia określonych funkcji publicznych

Film 1

Polecenie 1

Zapoznaj się z filmem i wykonaj ćwiczenia.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DPjJgD2pU>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film nawiązujący do treści materiału pod tytułem Po co nam Rzecznik Praw Obywatelskich?

Ćwiczenie 1

Wyjaśnij, na czym polega rola Rzecznika Praw Obywatelskich w ustroju demokratycznym.

Ćwiczenie 2

Wymień przykładowe działania, jakie może podejmować Rzecznik Praw Obywatelskich w celu ochrony wolności i praw człowieka i obywatela.

Ćwiczenie 3

Wyjaśnij, co oznacza stwierdzenie, że Rzecznik Praw Obywatelskich jest organem kontroli i ochrony prawa.

Ćwiczenie 4

Określ, na czym polega wyjątkowość kompetencji polskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w porównaniu do innych państw, w których występuje taka instytucja.

Ćwiczenie 5

Podaj, jakie inne instytucje wykonują w Polsce zadania podobne do Rzecznika Praw Obywatelskich, tj. zadania polegające na pośredniczeniu pomiędzy obywatelem a władzą.

Ćwiczenie 6

Wymień przykłady spraw, jakimi zajmuje się Rzecznik Praw Obywatelskich.

Ćwiczenie 7

Na stronie internetowej Rzecznika Praw Obywatelskich – rpo.gov.pl – poszukaj informacji o rozpatrywanych przez Rzecznika sprawach. Wybierz i krótko opisz jedną z nich.

Opisz stan faktyczny.

Wskaż, jakie konstytucyjne prawa i wolności człowieka i obywatela zostały zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich naruszone.

Wskaż działania, jakie w tej sprawie podjął Rzecznik oraz ich podstawę prawną z ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich.

Film 2

Polecenie 1

Zapoznaj się z filmem na temat skargi do RPO i wykonaj ćwiczenia.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D150PvBuE>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film nawiązujący do treści materiału pod tytułem Skarga do Rzecznika Praw Obywatelskich.

Ćwiczenie 1

Wyjaśnij, jaki sposób można zwrócić się ze skargą do Rzecznika Praw Obywatelskich.

Ćwiczenie 2

Opisz, jakie są dalsze losy skargi złożonej do Rzecznika.

Ćwiczenie 3

Przedstaw, w jaki sposób zorganizowana jest praca Biura Rzecznika Praw Obywatelskich.

Ćwiczenie 4

Wyjaśnij, czym jest tzw. wystąpienie generalne. Czego dotyczy i do kogo może być skierowane?

Ćwiczenie 5

Zapoznaj się z opisem sytuacji i wykonaj polecenia.

W mieszkaniu, w którym mieszkasz od kilku miesięcy, często słyszysz przez ścianę odgłosy gwałtownych kłótni sąsiadów. Wobec jednego z małżonków padają groźby pozbawienia życia, a któregoś dnia kobieta, próbująca opuścić mieszkanie, została na twoich oczach powstrzymana krzykiem i szarpaniem. Podobne sytuacje mają miejsce mniej więcej raz w miesiącu i obserwujesz je, odkąd tam mieszkasz. Sąsiadka poprosiła cię o pomoc. Za każdym razem zgłaszasz sprawę policji – początkowo telefonicznie i mailowo, jednak po trzecim razie właściwe wydało ci się złożyć zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Policjanci jednak odmówili interwencji, twierdząc, że to „stara, znana im sprawa” i że „taka interwencja nic nie da”, a także że „nie będą się wtrącać w sprawy rodzinne”. Inni sąsiedzi powiedzieli ci, że twój sąsiad jest byłym policjantem i stąd wynika niechęć policjantów do interwencji.

Poszukaj odpowiednich przepisów prawnych regulujących tę sytuację, a zwłaszcza kwestię obowiązków państwa i policji w tym zakresie.

Wykorzystując szablon dostępny na stronie internetowej Rzecznika Praw Obywatelskich, sformułuj skargę na bezczynność policji w tej sprawie – uzasadnij ją, podając fakty oraz podstawę prawną.

Wyjaśnij, jakie działania może w tej sytuacji podjąć Rzecznik Praw Obywatelskich.

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 6

Rozstrzygnij, czy poniższe stwierdzenia są prawdziwe, czy fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Ze skargą do Rzecznika Praw Obywatelskich mogą zwracać się wyłącznie osoby posiadające polskie obywatelstwo.	☐	☐
Nieprzyjęcie przez sejm rocznego sprawozdania z pracy Rzecznika Praw Obywatelskich skutkuje dymisją Rzecznika.	☐	☐
Rzecznik Praw Obywatelskich wchodzi w skład władzy sądowniczej.	☐	☐
Odwołanie Rzecznika Praw Obywatelskich przed upływem jego kadencji nie jest możliwe.	☐	☐
Rzecznik Praw Obywatelskich korzysta z immunitetu na zasadach analogicznych do członków sejmu i senatu.	☐	☐

Zapoznaj się z materiałami źródłowymi i wykonaj zadanie.

Źródło I

“ Ustawa z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. 1987 Nr 21 poz. 123)

Art. 14. Po zbadaniu sprawy Rzecznik może:

- 1) wyjaśnić wnioskodawcy, że nie stwierdził naruszenia wolności i praw człowieka i obywatela;
- 2) skierować wystąpienie do organu, organizacji lub instytucji, w których działalności stwierdził naruszenie wolności i praw człowieka i obywatela; wystąpienie takie nie może naruszać niezawisłości sędziowskiej;
- 3) zwrócić się do organu nadrzędnego nad jednostką, o której mowa w pkt 2, z wnioskiem o zastosowanie środków przewidzianych w przepisach prawa;
- 4) żądać wszczęcia postępowania w sprawach cywilnych, jak również wziąć udział w każdym toczącym się już postępowaniu – na prawach przysługujących prokuratorowi;
- 5) żądać wszczęcia przez uprawnionego oskarżyciela postępowania przygotowawczego w sprawach o przestępstwa ścigane z urzędu;
- 6) zwrócić się o wszczęcie postępowania administracyjnego, wnosić skargi do sądu administracyjnego, a także uczestniczyć w tych postępowaniach – na prawach przysługujących prokuratorowi;
- 7) wystąpić z wnioskiem o ukaranie, a także o uchylenie prawomocnego rozstrzygnięcia w postępowaniu w sprawach o wykroczenia, na zasadach i w trybie określonych w odrębnych przepisach;
- 8) wnieść kasację lub rewizję nadzwyczajną od prawomocnego orzeczenia, na zasadach i w trybie określonych w odrębnych przepisach.

Art. 15. 1. W wystąpieniu, o którym mowa w art. 14 pkt 2, Rzecznik

formułuje opinie i wnioski co do sposobu załatwiania sprawy, a także może żądać wszczęcia postępowania dyscyplinarnego lub zastosowania sankcji służbowych.

2. Organ, organizacja lub instytucja, do których zostało skierowane wystąpienie, obowiązane są bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w terminie 30 dni, poinformować Rzecznika o podjętych działaniach lub zajętych stanowisku. W wypadku gdy Rzecznik nie podziela tego stanowiska, może zwrócić się do właściwej jednostki nadrzędnej o podjęcie odpowiednich działań.

Art. 16. 1. W związku z rozpatrywanymi sprawami Rzecznik może przedstawiać właściwym organom, organizacjom i instytucjom oceny i wnioski zmierzające do zapewnienia skutecznej ochrony wolności i praw człowieka i obywatela i usprawnienia trybu załatwiania ich spraw.

2. Rzecznik może również:

- 1) występować do właściwych organów z wnioskami o podjęcie inicjatywy ustawodawczej bądź o wydanie lub zmianę innych aktów prawnych w sprawach dotyczących wolności i praw człowieka i obywatela;
- 2) występować do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskami w sprawach, o których mowa w art. 188 Konstytucji;
- 3) zgłosić udział w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym i brać udział w tym postępowaniu;
- 4) występować z wnioskami do Sądu Najwyższego o podjęcie uchwały mającej na celu wyjaśnienie przepisów prawnych budzących wątpliwości w praktyce lub których stosowanie wywołało rozbieżności w orzecznictwie.

3. W przypadku wystąpienia przez Rzecznika do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem, o którym mowa w ust. 2 pkt 2, informuje on o tym Rzecznika Praw Dziecka, jeżeli wniosek dotyczy praw dziecka.

Autor rysunku: Jacek Fedorowicz

Ilustracja zaczerpnięta z: *O mądre prawo i wrażliwość państwa*, Irena Lipowicz, Rzecznik Praw Obywatelskich, Warszawa 2013.

Źródło: tylko do użytku edukacyjnego.

Przeanalizuj przytoczony fragment ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich i wskaż przepis, którego realizację ilustruje grafika. Uzasadnij swój wybór.

Przepis:

Uzasadnienie:

Ćwiczenie 8

Źródła zdjęć: Adrian Grycuk, CC BY-SA 3.0 PL, Andrzej Tadeusz Kijowski, CC BY 3.0, NSA, CC BY-SA 3.0, Adrian Grycuk, CC BY-SA 3.0, RPO, CC BY-SA 3.0, Adrian Grycuk, CC BY-SA 3.0, Adrian Grycuk, CC BY-SA 3.0.

Materiał źródłowy do ćwiczeń 9–10.

“ Wystąpienie RPO Andrzeja Zolla 27.07.2005 – Informacja za rok 2004

Nie kandydowałem na drugą kadencję, co zresztą zapowiedziałem już publicznie podczas składania ubiegłorocznej informacji. Uważam bowiem, że w przypadku takich stanowisk jak rzecznik praw obywatelskich nie powinno być w ogóle drugiej kadencji, tak jak w Trybunale Konstytucyjnym. Kandydowanie ponowne w czasie trwającej jeszcze pierwszej kadencji naraża na niebezpieczeństwo niezależność rzecznika, niezależność, która jest wręcz niezbędna do wykonywania tej funkcji publicznej. Opowiadałbym się natomiast za wydłużeniem kadencji na tym urzędzie nawet do 7 lat. Wtedy pewne sprawy można by było nie tylko zainicjować, ale i dokończyć.

Źródło: *Wystąpienie RPO Andrzeja Zolla 27.07.2005 – Informacja za rok 2004*, dostępny w internecie: rpo.gov.pl [dostęp 30.03.2021 r.].

Ćwiczenie 9

Przeczytaj przytoczony fragment wypowiedzi byłego Rzecznika Praw Obywatelskich prof. Andrzeja Zolla i sformułuj argument przemawiający za tym, aby wydłużyć kadencję Rzecznika Praw Obywatelskich.

Ćwiczenie 10

Sformułuj argument, którego prof. Zoll używa, by wyjaśnić, dlaczego zrezygnował z możliwości ubiegania się o reelekcję.

Dla nauczyciela

Autorka: Anna Rabięga

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie, Wiedza o społeczeństwie 2022

Temat: Urząd Rzecznika Praw Obywatelskich – sprawy

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

IV. Prawa człowieka i ich ochrona. Uczeń:

2) przedstawia sądowe środki ochrony praw i wolności w Rzeczypospolitej Polskiej oraz sposób działania Rzecznika Praw Obywatelskich; pisze skargę do Rzecznika Praw Obywatelskich (według wzoru dostępnego na stronie internetowej); wykazuje znaczenie skargi konstytucyjnej.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- charakteryzuje sposób działania Rzecznika Praw Obywatelskich;
- analizuje pozycję ustrojową oraz kompetencje RPO;
- pisze wniosek (skargę) do Rzecznika Praw Obywatelskich.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;

- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- śniegowa kula.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Faza wstępna:

1. Wprowadzenie uczniów w temat lekcji: „Urząd Rzecznika Praw Obywatelskich – sprawy” i omówienie celów zajęć.
2. Rozpoznawanie wiedzy potocznej uczniów. Uczniowie tworzą pytania dotyczące tematu zajęć, na które odpowiedzą w trakcie lekcji.

Faza realizacyjna:

1. Podział klasy na grupy. Każda z nich opracowuje fragment materiału z sekcji „Przeczytaj”. Po zakończeniu pracy przedstawiciele zespołów prezentują przydzielone zagadnienie. Pozostali uczniowie sporządzają notatki, mogą zadawać pytania i weryfikować przedstawione informacje.
2. Praca z filmem. Po obejrzeniu materiału „Po co nam Rzecznik Praw Obywatelskich?” uczniowie wykonują ćwiczenia 1–6 dołączone do materiału. Wspólne omówienie odpowiedzi.
3. Uczniowie zapoznają się z treścią filmu „Skarga do Rzecznika Praw Obywatelskich”, zapisują problemy i pytania z nią związane. Następnie prowadzą dyskusję, która pozwala lepiej zrozumieć poruszaną tematykę. Na końcu w parach przystępują do rozwiązywania ćwiczeń 8–12 dołączonych do materiału. Wybrane pary przedstawiają odpowiedzi.
4. Skarga do RPO – śniegowa kula. Uczniowie wyszukują wzór skargi do RPO w internecie. Następnie wspólnie zapoznają się z sytuacją opisaną w ćw. 13 w sekcji „Filmy”. W następnym kroku w parach piszą skargę do RPO, potem łączą się w czwórki, porównują swoje propozycje i ustalają wspólną wersję skargi. Powtarzają te czynności w coraz liczniejszych grupach, aż powstanie klasowa wersja skargi.

5. Chętni/wybrani uczniowie na głos czytają przygotowane przez siebie na początku zajęć pytania. Wskazują osoby, które mają na nie odpowiedzieć. Wybrana osoba odpowiada, następnie czyta swoje pytania itd.

Faza podsumowująca:

1. W ramach podsumowania uczniowie wykonują ćwiczenia wskazane przez nauczyciela.
2. Na zakończenie nauczyciel dokonuje oceny pracy wylosowanej grupy. Prosi o samoocenę uczniów dotyczącą współpracy w zespole oraz wykonanego zadania. Dokonuje oceny pracy wybranych uczniów.

Praca domowa:

1. Wykonaj ćwiczenie 7 z sekcji „Filmy”.

Materiały pomocnicze:

- Ustawa z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. 1987 Nr 21 poz. 123), isap.sejm.gov.pl.
- Wystąpienie RPO Andrzeja Zolla 27.07.2005 – Informacja za rok 2004, rpo.gov.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium z sekcji „Film 1” do przygotowania się do lekcji powtórkowej.